

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT KIMYO XALQARO UNIVERSITETI**

**Qo‘lyozma huquqida
UO‘K: 614.2:330.322:334.75(575.1)**

KARABAYEV SANJAR ABDUSAMATOVICH

**SOG‘LIQNI SAQLASH SOHASIDA DAVLAT XUSUSIY SHERIKLIK
ASOSIDAGI INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHNI
TAKOMILLASHTIRISH**

08.00.07 – “Moliya, pul muomalasi va kredit”

**Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan
DISSERTASIYA**

**Ilmiy maslahatchi: Karimov Narboy Ganiyevich
iqtisodiyot fanlari doktori, professor**

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

	KIRISH.....	3
I BOB.	DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY, METODOLOGIK VA HUQUQIY ASOSLAR.....	14
1.1.	Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining mazmun-mohiyati hamda nazariy asoslari.....	14
1.2.	Davlat-xususiy sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish metodologiyasining tashkiliy-huquqiy asoslari.....	26
1.3.	Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	39
	Birinchi bob bo'yicha xulosa.....	50
II BOB.	DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKDAGI INVESTISIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH TAHLILI.....	52
2.1.	Davlat-xususiy sheriklikdagi investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularni amalga oshirishdagi tendensiyalari.....	52
2.2.	O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini amalga oshirish tahlili.....	66
2.3.	Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklikdagi loyihalarni moliyalashtirishga ta'sir etuvchi omillar.....	79
	Ikkinchi bob bo'yicha xulosa.....	96
III BOB.	DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKDAGI INVESTISIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBALARI.....	100
3.1.	Investitsiya loyihalarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish borasida rivojlangan davlatlar tajribasi.....	100
3.2.	Rivojlanayotgan davlatlarda sog'liqni saqlash tizimida investitsiya loyihalarini davlat-xususiy sheriklik mexanizmi asosida moliyalashtirish.....	118
3.3.	MDH davlatlari tomonidan davlat-xususiy sheriklikda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tajribalari.....	137
	Uchinchi bob bo'yicha xulosa.....	153
IV BOB.	SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI LOYIHALARINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKDA MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	156
4.1.	Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi.....	156
4.2.	Davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirilgan investitsiya loyihalarida tashkiliy-institutsional va iqtisodiy sinergiya multiplikatori hamda risklarini baholash metodologiyasi.....	177
4.3.	Davlat-xususiy sheriklik asosida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish.....	190
	To'rtinchi bob bo'yicha xulosa.....	205
	XULOSALAR.....	208
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	210
	ILOVALAR.....	219

KIRISH (fan doktori (DSc) dissertatsiyasi annotatsiyasi)

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Jahon iqtisodiyotida kuzatilayotgan global o'zgarishlar, aholi sonining o'sishi, yangi kasallik turlarining paydo bo'lishi va tibbiy xizmatlarga bo'lgan talabning ortishi sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish, uni samarali moliyalashtirish va innovatsion yondashuvlar asosida takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Bu jarayonda davlatning yagona manba sifatida faoliyat yuritishi yetarli emasligi ayon bo'lib bormoqda. Shu sababli, sog'liqni saqlash sohasida davlat va xususiy sektorning hamkorligi, ya'ni davlat-xususiy sheriklik asosidagi investitsiya loyihalari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Jahon Sog'liqni saqlash tashkiloti va Banklar platformasi (Health Impact Investment Platform) ma'lumotlariga ko'ra, «2024-yilda jahon bo'yicha sog'liqni saqlash sohasida amalga oshirilgan davlat-xususiy sheriklik loyihalarining umumiy qiymati 9,8 mlrd AQSh dollaridan ortiqni tashkil etib, bu 2023-yilga nisbatan 17% ko'p demakdir». Bu tendensiya sog'liqni saqlash sohasida investitsiya muhitini yaxshilash, loyihalarni moliyalashtirishda innovatsion moliyaviy instrumentlardan foydalanish, risklarni samarali taqsimlash va barcha ishtirokchilar uchun shaffof shart-sharoitlarni yaratishni taqozo etmoqda.

Jahonda sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik asosidagi investitsiya loyihalarini moliyalashtirish amaliyotini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqish, investitsiya loyihalarining samaradorligini aniqlash ko'rsatkichlarining chegaraviy qiymatlarini belgilash, ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan investitsiya loyihalarini davlat-xususiy sheriklik asosidagi moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy izlanishlarga e'tibor qaratilmoqda. Loyihalarining xarajat-manfaat tahlili o'tkazish, sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik asosidagi investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning davlat budjetiga ta'sirini baholash, mazkur sohadagi xususiy sektor uchun investitsiyaviy qaytarish koeffitsiyenti (ROI, IRR) me'yorlarini aniqlash, jahon miqyosidagi DXSh loyihalarining solishtirma tahlili (cross-country comparative studies) masalalariga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash sohasida investitsiya loyihalarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirishni yanada takomillashtirish, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish uchun xalqaro moliya institutlarining moliyaviy resurslarini jalb qilish va ushbu loyihalar bo‘yicha riskni taqsimlash metodologiyasini takomillashtirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. 2030-yilga qadar «30 milliard dollar davlat-xususiy sheriklik doirasidagi investitsiyalarni jalb qilish»¹, «Xalqaro moliya institutlari bilan O‘zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini ishlab chiqish jamg‘armasini tashkil etish»² ustuvor vazifalari belgilab berilgan. Mazkur vazifa ijrosini ta‘minlashda davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtiriladigan investitsiya loyihalarining daromadlilikini aniqlash, ushbu turdagi loyihalarning davlat budjetiga yukini baholash, moliyalashtirish manbalari tarkibi diversifikatsiyasini yaxshilash ustuvor masalalardan biri sifatida qaralmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-son “O‘zbekiston–2030” strategiyasini “Atrof-muhitni asrash va «yashil iqtisodiyot» yilida amalga oshirishga oid davlat dasturi to‘g‘risida”, 2024-yil 21-fevraldagi PF-37-son “O‘zbekiston–2030” strategiyasini “Yoshlarni qo‘llab-quvvatlash yili Davlat dasturi to‘g‘risida”, 2023-yil 11-sentyabrdagi PF-158-son ««O‘zbekiston-2030» strategiyasi to‘g‘risida», 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son «2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida»gi farmonlari, 2024-yil 30-avgustdagi PQ-308-son «O‘zbekiston Respublikasida 2024–2030-yillarda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida», 2019-yil 16-apreldagi PQ-4290-son «Sog‘liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 30-oktabrdagi 720-son «Davlat-xususiy sheriklik sohasini yanada takomillashtirish hamda kompleks tizimlashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori va ushbu sohadagi boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сон ««Ўзбекистон-2030» стратегияси тўғрисида» Фармони. ПФ-158-сон 11.09.2023. «Ўзбекистон – 2030» стратегияси тўғрисида

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сон ««Ўзбекистон-2030» стратегияси тўғрисида» Фармони. ПФ-158-сон 11.09.2023. «Ўзбекистон – 2030» стратегияси тўғрисида